

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Γιατί δύο Κομμουνιστικά Κόμματα

από τον "Αγγ. Διαμαντόπουλο

"Εκδοση
του
περιοδικού
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ
ΘΕΩΡΙΑ
ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

**Γιατί
δύο Κομμουνιστικά
Κόμματα**

ἀπὸ τὸν "Αγγ. Διαμαντόπουλο

"Εκδοση
τοῦ
περιοδικοῦ
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ
ΘΕΩΡΙΑ
ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ

(Ἡπειτῆ 5,
τηλ. 3226859)

Εισαγωγή

Μ' αυτό το βιβλιαράκι απευθυνόμαστε στους κομμουνιστές και στους φίλους των κομμουνιστών, στη νέα γενιά και τους παληότερους συντρόφους. Για να συζητήσουμε ένα ζήτημα που είναι στο μυαλό όλων. 'Αλλά που ως τώρα λίγοι είναι εκείνοι που το συλλογίστηκαν μέχρι το τέλος. Με όλο το πάθος της κομμουνιστικής ιδεολογίας και τη συναισθηματική προσήλωση σ' αυτήν. 'Αλλά και με όλη τη νηφαλιότητα, την «ψυχρή» θα λέγαμε λογική, που προφυλάσσει από λάθη και οδηγεί σε θετικά συμπεράσματα. Γιατί υπάρχουν δυο κομμουνιστικά κόμματα στον τόπο μας; Πώς έγινε ή διάσπαση; Ποιές είναι οι διαφορές που τα χωρίζουν; Ποῦ θα πάει αυτό το πράγμα; Και — με βάση όλα αυτά — ποιά πρέπει να είναι η στάση του καθενός μας; 'Ότι και να γίνει θάρθει για κάθε Έλληνα κομμουνιστή η στιγμή που θα υποχρεωθεί ν' απαντήσει συνολικά στις ερωτήσεις αυτές. Για κάθε άνθρωπο που πονάει το κίνημα αυτό είναι αναπόφευκτο. 'Αλλοιῶς δὲν πρόκειται ν' αλλάξει τίποτα. Και ελπίζουμε ότι το βιβλιαράκι αυτό θα βοηθήσει την κρίσιμη ὥρα για τον καθένα, όταν θ' αποφασίσει τελειωτικά.

Δὲν αξίζει να σταθούμε στο άνοητο ἐπιχείρημα ότι τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο μέρος τῶν ἑλλήνων κομμουνιστῶν «πρόδωσε», «ἀλλαξοπίστησε» καὶ ὑπηρετεῖ ἄλλες ιδέες. Δὲν ὑπάρχει κομμουνιστὴς ἢ ἀριστερός, πὸν νὰ μὴν ξέρει: ὅτι οἱ κομμουνιστὲς σὸν τόπο μας τᾶδωσαν ὅλα γιὰ τίς ιδέες τους καὶ τὸν ἀγῶνα. 'Αντίσταση, ἐμφύλιος, μαζικός ἀγῶνας σὶς πόλεις, παρανομία - φυλακές, ἐξορίες, στρατοδικεῖα, Μακρονήσια, ἐκτελέσεις. 'Όλα αὐτὰ ἀπαίτησαν θυσιές καὶ πόνους, ἀξιοθαύμαστη ἐπιμονὴ καὶ πίστη. 'Όσοι τὰ ὑπέστησαν εἶναι καταξιωμένοι ἀγωνιστὲς. Εἶναι φανερό ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσουμε τὴν ἐρευνά μας μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι καὶ σὶς δυὸ μεριές εἶναι τίμοι καὶ ἀξιοὶ ἀγωνιστὲς. 'Όποιος καλλιεργεῖ ἀλλοιώτικη ἀντίληψη, αὐτὸς ὑποτιμᾷ τὴ νοημοσύνη καὶ τῶν παληῶν καὶ τῶν νέων κομμουνιστῶν, ἀδικεῖ τὴν ἴδια τὴν ἱστορία τοῦ ἑλλή-

νικού κινήματος και, πρὸ παντός, ἐμποδίζει τὴ σκέψη τοῦ κομμουνιστῆ νὰ λειτουργήσει σωστά, ἐρευνητικά.

Εἶναι, λοιπόν, ἡ διάσπαση ἓνα δεδομένο, ἓνα αντικειμενικὸ γεγονός. Καθένα ἀπ' τὰ δύο κομμουνιστικὰ κόμματα ὑποστηρίζει ὀρισμένες ιδέες γιὰ τὴν προκοπὴ τοῦ δημοκρατικοῦ ἀριστεροῦ καὶ κομμουνιστικοῦ κινήματος. Ποῦ βρίσκεται τὸ σωστό; Αὐτὸ εἶναι κάτι ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἀποφασίσουν οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες κομμουνιστές, αὐτόνομα καὶ κυρίαρχα. Μὲ μιὰ μοναδική, ἀλλὰ ἀποφασιστικὴ, προϋπόθεση: νὰ πληροφωρηθοῦν πλήρως τί πιστεύει τὸ κάθε κόμμα, νὰ ἐλέγξουν αὐστηρὰ τὴν ἀλήθεια αὐτῶν ποῦ λέγονται. Νὰ τὰ συζητήσουν ἀνοιχτὰ καὶ ἀπὸ κάθε πλευρὰ. Καὶ τότε ν' ἀποφασίσουν ὑπεύθυνα.

Τρεῖς αἰτίες ποῦ ὀδήγησαν στὴ διάσπαση

Ποιοὶ εἶναι οἱ οὐσιαστικοὶ λόγοι ποῦ ἔγινε ἡ διάσπαση; Ὁ πρῶτος καὶ κύριος λόγος εἶναι ἡ βαθεῖα λαθεμένη γραμμὴ τοῦ κόμματος γιὰ πολλὰ χρόνια. Τὸ Ἕλληνικὸ κίνημα γνώρισε ἀνείπωτες συμφορές. Οἱ μεγάλες μέρες τῆς νικηφόρας ἐθνικῆς ἀντίστασης δὲν ὀδήγησαν σὲ θετικὰς λύσεις. Ἀντίθετα, ἀκολούθησαν διαδοχικὲς ἤττες, συναγεμῶς δυνάμεων καὶ ἀνασύνταξη ποῦ ἀκολουθοῦνταν ἀπὸ νέες ἤττες καὶ καταστροφές. Δεκέμβρης, ἐμφύλιος, βασιλικὸ πραξικόπημα καὶ τελικὰ ἡ χούντα, εἶναι οἱ μεγάλοι ὀδυνηροὶ σταθμοί. Λίγοι ἦταν ὅσοι ἐξηγοῦσαν αὐτὴ τὴν πορεία σὰν μοιραία, σὰν ἀπλὸ ἀποτέλεσμα τῶν «ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν» ἢ τῆς ἐπιθετικότητος τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ — ποῦ γιὰ μᾶς εἶναι δεδομένη. Οἱ περισσότεροι καταλάβαιναν ὅτι ἔφταιγε καὶ ἡ νοοτροπία, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο σκεφτόταν τὸ κόμμα, ἡ πολιτικὴ του γραμμὴ. Γιατὶ εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ πολιτικὴ τέχνη εἶναι νὰ πραγματοποιεῖς στὶς εὐνοϊκὰς στιγμὲς τὶς μεγαλύτερες δυνατὰς προόδους, καὶ νὰ περιορίζεις στὸ ἐλάχιστο δυνατό τὶς ζημιὰς στὶς δύσκολες περιόδους. Ὅλα αὐτὰ μ' ἓνα σταθερὸ προσανατολισμὸ πρὸς τὸν τελικὸ σκοπὸ, τὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία. Ἐδῶ ὅμως ἔγινε ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Καὶ γι' αὐτὸ κάτι ἔπρεπε νὰ φταίει. Στὶς φυλακὰς καὶ τὶς ἐξορίες, στὶς γραμμὰς τῆς τότε ΕΔΑ καὶ στοὺς πολιτικούς πρόσφυγες τοῦ ἐξωτερικοῦ, γινόνταν ἐσωτερικὰς διεργασίες, προβληματισμοί, ἔμπαιναν ἐρωτήματα. Τί πρέπει νὰ κάνουμε γιὰ νὰ μὴν ὀδηγοῦμαστε ἀπὸ ἤττα σὲ ἤττα, γιὰ νὰ μὴ σκορπάει ὁ κόσμος ποῦ συγκεντρώνεται κάθε φορὰ γύρω μας, γιὰ νὰ σταματήσουν οἱ ἀνώφελες θυσίες; Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀφετηρία ἀναπτύσσονταν σκέψεις ποῦ ὀδηγοῦσαν σὲ διαφορετικὰς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ γραμμὴ καὶ τὸ χαρακτῆρα τοῦ κόμματος. Αὐτὸ ἦταν μιὰ ἀκόμη ἀπόδειξη γιὰ τὴ δύναμη καὶ τὴ ζωτικότητα τοῦ Ἕλληνικοῦ κινήματος. Κι ἔφτανε μέχρι τὰ στελέχη τοῦ κόμματος καὶ σ' αὐτὰ ποῦ βρίσκονταν στὴ Δ.Ε. τῆς ΕΔΑ, στὴν Κ.Ε. τοῦ κόμματος, στὸ Πολιτικὸ του Γραφεῖο. Αὐτὴ ἀκριβῶς

ή εξέλιξη που οδηγούσε σε δύο γραμμές, δύο αντιλήψεις, είναι το έδαφος πάνω στο οποίο φύτρωσε ή διάσπαση.

Όστόσο, ή βαθειά διαφορά αντιλήψεων δεν ήταν υποχρεωτικό να εκφραστεί με διάσπαση. Έδώ βαραίνει πια και ο δεύτερος λόγος.

Η ήγεςία του κόμματος δεν ήταν έτοιμη, δεν είχε την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση για να μπορέσει να «χωρέσει» τις διαφορές, να βρει την κατάλληλη στιγμή για να τις θέσει μπροστά σ' όλο το κόμμα, να προκαλέσει γενική συζήτηση για να βγει κάτι καινούργιο και γερό. Ολόκληρες δεκαετίες στο κόμμα κυριαρχούσαν καταστάσεις όπου ή έσοκομματική δημοκρατία δεν λειτουργούσε. Για τα πιο κρίσιμα θέματα οι αποφάσεις παίρνονταν χωρίς να ρωτιέται το κόμμα, συχνά χωρίς να κατατοπίζεται ούτε ή Κεντρική Έπιτροπή. Οι ίδιες οι συνέπειες του 20ού Συνεδρίου του ΚΚΣΕ (6η ολομέλεια του 1956) δεν άλλαξαν ουσιαστικά την κατάσταση στην κομματική λειτουργία. Το καθεστώς της παρανομίας του ΚΚΕ δυσκόλευε περισσότερο την όλη πορεία. Έτσι, ή ήγεςία του κόμματος, τουλάχιστον ή πλειοψηφία των μελών της Κ.Ε. που βρισκόταν στο έξωτερικό, δεν άνεχόταν καμιά βαθύτερη κριτική. Αντίθετα, ήταν μαθημένη ν' αντιμετώπιζει κάθε διαφωνία με τή ρετσινιά του προδότη, του χαφιέ, του υποπλου, του σπασμένου. Άρης Βελουχιώτης, Πλουμπίδης, Σιάντος, Καραγιώργης, αλλά και Ζαχαριάδης και Μάρκος και Παρτσαλίδης, είναι μερικά ονόματα των στελεχών που πετάχτηκαν έξω έπειδή τόλμησαν να διαφωνήσουν, ή που φορτώθηκαν άκόμενη και μετά θάνατο έπειδή είχαν άποψεις — ή, έστω, έκαναν λάθη. Έτσι, και μπροστά στη νέα βαθειά και μεγάλη αυτή τή φορά κρίση, ή ήγεςία άπάντησε με το γνωστό της τρόπο. Τή ρετσινιά, τις καθαιρέσεις, τή διαγραφή.

Όμως και πάλι δεν ήταν άπαραίτητο να φτάσουμε στη διάσπαση. Γιατί οι γνώμες ήταν πολύ μοιρασμένες. Και πάντως ή πλευρά που έπέμενε στην παλιά νοοτροπία ήταν πολύ δύσκολο να επικρατήσει. Έτσι επέδρασε πια άποφασιστικά ο τρίτος λόγος: ή ήγεςία του κόμματος κατόρθωσε να έξασφαλίσει το πράσινο φως από τή ήγεςία του σοβιετικού κόμματος. Το σοβιετικό κόμμα θεωρούσε από τή σταλινική άκόμενη περίοδο, πως αυτό και όχι ή πλειοψηφία στο κάθε κόμμα πρέπει να έχει τή τελευταία λέξη. Κι αυτό ίσχυε ιδιαίτερα για το ελληνικό κόμμα που, σ' αντίθεση με άλλα, πολύ σπάνια είχε άναπτύξει πρωτοβουλίες, κάτι δικό του. Έτσι, όταν ο γραμματέας του ΚΚΕ τούς παράστρεσε ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια «άνταρ-

σία» που τήν εμφάνισε ότι έχει και άντισοβιετικό χαρακτήρα, κατόρθωσε ν' άποσπάσει μια σοβιετική έπιστολή που έλεγε ότι ή Κ.Ε. του ΚΚΣΕ θεωρεί ότι ή πολιτική γραμμή και ή πρακτική δράση του ΚΚΕ τήν τελευταία περίοδο ήταν σωστή. Η διάσπαση μπόρεσε, λοιπόν, να περάσει χωρίς στη σοβιετική παρέμβαση στα έσωτερικά του ελληνικού κόμματος.

Πάρα πολλά έχουν γραφεί για τήν 12η ολομέλεια τής Κ.Ε. του ΚΚΕ, το σόμα όπου πραγματοποιήθηκε ή διάσπαση (*). Έδώ έμεις πρέπει ν' άρκεστούμε σε τέσσερα γεγονότα, χωρίς άνάλυση και έξηγήσεις από τή μεριά μας. Πρώτον, ότι ή 12η ολομέλεια έπιδίωξε να «καθαρίσει παληούς λογαριασμούς» τήν ώρα που στην Ελλάδα είχε εγκαθιδρυθεί δικτατορία στρατοκρατική και όλες οι δυνάμεις έπρεπε να ναι προσανατολισμένες στην καταπολέμησή της. (Φυσικά, από μια άλλη μεριά, ή δικτατορία «βόλευε» για να γίνουν, όσα έγιναν, μακριά άπ' όλες τις δυνάμεις των κομμουνιστών που ήταν στη φυλακή, στην έξορία, στην παρανομία κλπ.). Δεύτερον, ότι σ' αυτή τήν τόσο σοβαρή ολομέλεια, δεν κλήθηκε να πάρει μέρος ούτε ΕΝΑ μέλος τής Κ.Ε. από αυτά που βρίσκονταν έλεύθερα στην Ελλάδα, παρ' όλο που είχαν ζητήσει έταφή και παρ' όλο που ύπηρχε ρητή σχετική άπόφαση από τή 10η ολομέλεια. Στη 10η ολομέλεια είχε άποφασισθεί ότι ή Κ.Ε. δεν θα προχωρούσε σε άποφάσεις άν δεν μετείχε στη συνεδρίασή της και ένας ικανοποιητικός άριθμός από τα μέλη της που βρίσκονταν στην Ελλάδα. Και ότι μια άπόφαση τής Κ.Ε. θα είχε ισχύ μόνον άφου προηγούμενα θα άποφαινονταν πάνω σ' αυτήν και τα μέλη τής Κ.Ε. που βρίσκονταν στην Ελλάδα. Τρίτον, ότι έσκεμμένα και αίφνιδιαστικά παρουσιάστηκε από τον σ. Κολιγιάννη ή έπιστολή του σοβιετικού κόμματος που δεν τήν ήξερε προηγούμενα κανένας. Και τέταρτον, ότι, παρ' τα γεγονότα αυτά, οι άποφάσεις για καθαιρέσεις και διαγραφές άρθθηκαν με έλάχιστες διαφορές. Έπέρ των προτάσεων για καθαιρέσεις κλπ. ψήφισαν 12 τακτικά μέλη τής Κ.Ε., 7 άναπληρωματικά, και κανένα από τήν Κεντρική Έπιτροπή Έλέγχου. Σύνολο 19. Κατά των προτάσεων ψήφισαν 9 τακτικά μέλη τής Κ.Ε., 7 άναπληρωματικά, και 3 τής Κεντρικής Έπιτροπής Έλέγχου. Σύνολο πάλι 19. Όταν άργότερα τοποθετήθηκαν και τα μέλη τής ΚΕ που ήταν έλεύθερα στην Ελλάδα, οι αντίστοιχοι άριθμοι έγιναν: ύπέρ 15+8=23, κατά 15+10+3=28.

Οι πιο πάνω άριθμοι έχουν δημοσιευτεί από παλιά χωρίς να άμφισβη-

(*) "Οι έχει δημοσιευθεί γύρω από τή διάσπαση είναι συγκεντρωμένο στο δίτομο βιβίο «Η διάσπαση του ΚΚΕ», έπιμέλεια Πάνου Δημητρίου.

τηθῶν ἀπὸ κανέναν. Καὶ ἀρκοῦν γὰρ νὰ κρίνει κανεὶς. Αὐτὴ τὴν κρίσιμη στιγμή τὸ ὀλέθριο καὶ ὄχι τυχαῖο σφάλμα καὶ ἡ μεγάλη εὐθύνη ὁρισμένων ΚΚ καὶ κυρίως τοῦ ΚΚΣΕ ἦταν πῶς, ἀντὶ νὰ ἀπόσχουν ἀπὸ κάθε ἐπέμβαση στὰ ἑσωτερικὰ τοῦ ΚΚΕ, ἔριξαν ὅλο τὸ βάρος τους ὑπὲρ τῆς δογματικῆς πλευρῆς, τὴ βοήθησαν μὲ κάθε ἠθικὸ καὶ ὕλικὸ μέσο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ βαθύνουν καὶ νὰ ἐπισημοποιήσουν τὴ διάσπαση.

Οἱ σύντροφοι ποὺ καθαιροῦνταν καὶ διαγράφονταν εἶχαν νὰ διαλέξουν ἀνάμεσα σὲ δύο: ἢ νὰ δεχτοῦν νὰ προχωρήσει τὸ κόμμα σὲ μιὰ γραμμὴ, μιὰ νοοτροπία καὶ μιὰ λειτουργία ποὺ κατὰ τὴν ὑπεύθυνη γνώμη τους θὰ ὀδηγοῦσε τοὺς Ἕλληνες κομμουνιστὲς σὲ νέες συμφορὲς, νέες ἡττες, νέες μάλιστα θυσίαι ἢ νὰ ἐπιμείνουν στὴν ἀκύρωσι αὐτοῦ τοῦ πραξικοπήματος γιὰ νὰ ξεπεραστεῖ ἡ σοβαρὴ κρίσιμη τοῦ κόμματος μὲ τὴ συντροφοκὴ καὶ δημιουργικὴ συζήτηση τῶν θεμελιῶν διαφορῶν καὶ νὰ διασωθεῖ ἡ ἐνότητα τοῦ κόμματος. Κι ἦταν μιὰ ὥρα ποὺ ἡ δικτατορία ἀπαιτοῦσε ἐξαιρετικὰ βαρυσήμαντους χεiriσμούς καὶ ἡ νοοτροπία καὶ λειτουργία τοῦ κόμματος ἀποχτοῦσε ἰδιαίτερη σημασία. Δὲν ἦταν λοιπὸν ἡ στάση τους μιὰ ἀπλή ἄρνησι ὑποταγῆς σὲ μιὰ παράνομη καὶ ἀντικανονικὴ διαδικασίᾳ. Ἦταν τὸ ἱπεύθυνο ΟΧΙ σ' ἓνα ὀλόκληρο διαστρεβλωμένο καθεστῶς καὶ σὲ μιὰ καταστροφικὴ νοοτροπία ποὺ ἀπειλοῦσε τὸ κομμουνιστικὸ κίνημα καὶ τὸ λαὸ μας. Ἔτσι τὸ εἶδε ἓνα πολὺ μεγάλο τιμῆμα τοῦ κομματικοῦ δυναμικοῦ στὴν Ἑλλάδα, στὶς φυλακὲς, στοὺς πολιτικοὺς πρόσφυγες. Ὡστόσο, καὶ μετὰ τὸ «ὄχι», οἱ ἀνανεωτικὲς δυνάμεις, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸ Γραφεῖο Ἐσωτερικοῦ, ἔκαναν σειρὰ ἀπὸ προτάσεις γιὰ τὴ γρήγορη ἀποκατάστασι μιᾶς νέας δημιουργικῆς ἐνότητος. Ἐπὶ μῆνες γίνονταν προτάσεις νὰ ἀκυρωθοῦν οἱ παράνομες καθαιρέσεις καὶ διαγραφὰς καὶ νὰ συνέλθει ἡ Κ.Ε. μὲ τὴ σύνθεσι ποὺ εἶχε πρὶν ἀπὸ τὴ 12ῃ ὀλομέλεια, γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει νηφάλια, δημιουργικὰ καὶ κομματικά, τὴ μεγάλη κρίσιμη τοῦ κόμματος. Καὶ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ δογματικὴ ἡγεσία τὶς ἀπόρριψε ὅλες, χωρὶς καμιὰ συζήτησι. Ἔτσι, ὁ μεγάλος μεθοδευμένος ἐκβιασμός ὀδήγησε τελικὰ στὴ διάσπασι, στὴ δημιουργία δύο κομμουνιστικῶν κομμάτων. Τὸ ἑλληνικὸ κομμουνιστικὸ κίνημα μπῆκε σ' ἓνα δύσκολο καὶ ἐξαιρετικὰ ἐπιπλοῦν δρόμο ποὺ ὀφείλει νὰ ὀδηγήσει σὲ μιὰ νέα ἐνότητα, στηριγμένη σὲ γερὰς καὶ ὑγιεῖς βάσεις.

Στὸ ρεῦμα τοῦ εὐρωκομμουνισμοῦ

Μὲ βάση λοιπὸν τὴν πείρα τοῦ ἑλληνικοῦ κινήματος, τὴ θέλησι νὰ

σταματήσουν ἡ ἀδιάκοπη ἀπώλεια θέσεων, οἱ ἀνόφελος θυσίαι καὶ οἱ ἡττες, καὶ μπροστὰ στὴ βίαιη ἐπίθεσι γιὰ νὰ καταπιγεῖ κάθε τάσι γιὰ ἔρευνα καὶ κριτικὴ, φτάσαμε στὴν ὑπαρξὴ δύο κομμουνιστικῶν κομμάτων στὴν Ἑλλάδα. Ἄν ὅμως ἡ ὑπαρξὴ δύο κομμάτων εἶναι ἡ ἐξαιρέσι καὶ ὄχι ὁ κανόνας στὸ παγκόσμιον κομμουνιστικὸ κίνημα, οἱ ιδέαι καὶ ἡ γραμμὴ τοῦ ΚΚΕ ἑσωτερικοῦ δὲν ἀποτελοῦν καμιὰ ἐξαιρέσι στὴ σύγχρονη ἐποχή. Ἀντίθετα, βρίσκεται στὴν ἴδια κατεῦθυνσι μὲ τὶς ἀπόψεις τῶν πρὸ μεγάλων κομμουνιστικῶν κομμάτων σ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ ἰδιαίτερα στὶς χώρες ποὺ εἶναι πρὸ κοντὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ γεωγραφικὰ καὶ ἀπὸ πλευρὰς κοινωνικῶν, οικονομικῶν καὶ πολιτικῶν συνθηκῶν.

Τὸ 20ὸ Συνέδριον τοῦ ΚΚΣΕ, τὸ 1956, ποὺ εἶχε ἀποκαλύψει τὶς σταλινικὰ παρεκκλίσεις, τὰ λάθη καὶ τὰ ἐγκλήματα, συγκλόνισε τὶς συνειδήσεις τῶν κομμουνιστῶν καὶ ἀπελευθέρωσε τὴ σκέψι τους. Ἡ Γιουγκοσλαβία τοῦ Τίτο δικαιώθηκε ἐπίσημα. Καὶ μὲ κέντρο τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα τῆς Δ. Εὐρώπης ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸ 1956 μέσα στὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἓνα ἰσχυρότατον ρεῦμα ποὺ ξεκίναγε ἀπὸ τὴ διαπίστωσι τῆς καθυστέρησι καὶ τῆς στασιμότητος τῶν κομμουνιστικῶν κινήματων στὶς ἀναπτυγμένες καπιταλιστικὰς χώρες. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἰσοτιμία καὶ τὴν ἀυτονομία τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων. Ἐποστηρίζει ὅτι πέρασε ἡ ἐποχὴ ποὺ ὑπῆρχε μιὰ καὶ μόνη σοσιαλιστικὴ χώρα, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσι, καὶ ποὺ οἱ διεθνεῖς συνθήκαι καθόριζαν γιὰ τὸ σοβιετικὸν κόμμα ἓνα ρόλον διεθνούς ἐπαναστατικοῦ κέντρου. Ὅτι ἡ διατήρησι ἐνός τέτοιου κέντρου, πέρα ἀπὸ τὰ λάθη, τὶς ὑπερβάσεις καὶ τὶς διαστροφὰς στὶς ὁδοὺς ὀδηγεῖ, ὅπως ἀπόδειξε ἡ σταλινικὴ περίοδος, δυσκολεύει ἀντὶ νὰ βοηθῆ τὴν πρόδοσιν τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψι δυσκολεύει τὴν ἴδια τὴν πορεία τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀκόμη καὶ στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσι. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ ζητᾷ νὰ καθιερωθεῖ ἡ ἐλεύθερη ἀνάπτυξι τοῦ ἐθνικοῦ δρόμου πρὸς τὸν σοσιαλισμὸν γιὰ κάθε κόμμα, ἀνάλογα μὲ τὶς ἰδιομορφίαι τῆς κάθε χώρας. Ζητᾷ νὰ ἰσχύσει ἓνας νέος διεθνισμός ἀνάμεσα στὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἀλλὰ καὶ στὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα καὶ τὰ ἀντιιμπεριαλιστικὰ κινήματα, στηριγμένος στὴν ἀλληλεγγύη, τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ τὴ μὴ ἐπέμβασι. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ τὸ ἀκολουθοῦν κόμματα ὡς τὸ Ἰταλικὸν, τὸ Γαλλικὸν, τὸ Ἰσπανικὸν, τὸ Βελγικὸν, τὸ Ἀγγλικὸν, τὰ σκανδιναβικὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο ἰνδικὰ κόμματα, τὸ κόμμα τῆς Β. Κορέας καὶ τὸ κόμμα τῆς Ἰαπωνίας. Ὅλα αὐτὰ τὰ κόμματα ἀποδοκίμασαν τὴν πρὸ κραυγαλέα ἐκδήλωσι τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπεμβάσεων στὸ ἑσωτερικὸν τῶν ἄλλων κινήματων, δηλαδὴ τὴν ἐισβολὴν στὴν Τσεχοσλοβακία. Στὸ ρεῦμα αὐτὸ ἀνήκουν κόμματα ἀκόμη καὶ σοσια-

λιστικών χωρών, όπως το Γιουγκοσλαβικό, ακόμα και κόμματα των χωρών του συμφέροντος της Βαρσοβίας, όπως το Ρουμανικό. Και είναι τέτοια ή ιδεολογική δύναμη αυτού του ρεύματος, ώστε στα λόγια ΚΑΝΕΙΣ δεν αντικρούει επίσημα τις απόψεις του, όπως φάνηκε στη διάσκεψη των ευρωπαϊκών κομμάτων στο Βερολίνο το 1976. Το ΚΚΕ έσωτερικώς συνδέεται με το μεγάλο αυτό ρεύμα και είναι διαποτισμένο με τις κατευθυντήριες ιδέες του. Ήρθε στο πετσί του την ξεπερασμένη και λαθεμένη πολιτική της παρεμβίβασης του Διεθνούς Κέντρου σε πολλές περιπτώσεις, αλλά και συγκεκριμένα όπως είδαμε στη 12η ολομέλεια που οδήγησε στη διάσπαση. Γι' αυτό και έποστηρίζει την εφαρμογή στην πράξη ενός νέου διεθνισμού ανάμεσα στη Σοβιετική Ένωση, την Κίνα, τα ευρωπαϊκά κόμματα και όλο το παγκόσμιο προοδευτικό κίνημα. Που θα επιτρέψει να αναπτυχθούν οι αυτόχθονες δυνάμεις του κάθε κινήματος, να χαραχθούν οι κατάλληλοι δρόμοι και να προκόψει το κίνημα.

Στα πλαίσια αυτού του μεγάλου παγκόσμιου ρεύματος αναπτύχθηκε το ρεύμα του ευρωκομμουνισμού, που είναι πιο κοντά σε μās και στα προβλήματά μας. Είναι μια συγκεκριμένη επιλογή για τις αναπτυγμένες ή σχετικά αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Υποστηρίζει ότι στις χώρες αυτές ο δρόμος προς το σοσιαλισμό περνάει μέσα από τη διαφύλαξη και συνεχή ανάπτυξη των δημοκρατικών θεσμών που αποτελούν κατακτήσεις του λαού και της εργατικής τάξης. Ότι ο αγώνας για συνεχή διεύρυνση της δημοκρατίας για εκδημοκρατισμό του κράτους και των θεσμών για όλο και πιο πολλή συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, είναι ο μόνος δρόμος που μπορεί να οδηγήσει σε νικηφόρα αντιμετώπιση του ιμπεριαλισμού και των μονοπωλίων σε προώθηση προς το σοσιαλισμό. Ότι, τέλος, μέσα από έναν τέτοιο δρόμο όπου η εργατική τάξη πρέπει να παίξει τον ιστορικά ήγετικό της ρόλο, επιβάλλεται η συμμαχία της εργατικής τάξης και των πολιτικών εκφραστών της με άλλες τάξεις εργαζομένων και την τεράστια δημοκρατική πλειοψηφία του λαού, σε μια βάση ισοτιμίας.

Έτσι οδηγούμαστε προς ένα σοσιαλισμό ανώτερης ποιότητας. Που θα έχει όλα τα χαρακτηριστικά που αποτελούν τις κατακτήσεις των εργαζομένων στις σημερινές σοσιαλιστικές χώρες — κατάργηση των μεγάλων καπιταλιστικών επιχειρήσεων, κατάργηση μιας τάξης κληρονομικά κυρίαρχης, ευρύτερη εξασφάλιση εργασίας, παιδείας, περίθαλψης και ευκαιριών για ό-

λους. Άλλα που επιπλέον θα έχει και μεγάλα πρόσθετα θετικά χαρακτηριστικά Δημοκρατίας, όπως την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων στις μικρές και μεγάλες αποφάσεις και στη διαχείριση του κοινωνικού πλούτου, την πραγματική αποκέντρωση, την ελεύθερη αντιπαράθεση των ιδεών σ' όλους τους τομείς και τη διατήρηση πολλών πολιτικών κομμάτων, την αποφασιστική προστασία των ελευθεριών του ατόμου κλπ.

Με δυο λόγια, ο Ευρωκομμουνισμός προσαρμόζει το σοσιαλιστικό όραμα στις συνθήκες και τις απαιτήσεις των χωρών του. Άξιοποιώντας τις συνθήκες που δημιούργησαν οι σοσιαλιστικές επαναστάσεις στις ανατολικές χώρες και πρώτ' απ' όλα στη Σοβιετική Ένωση, διδασκόμενος από τις επιτυχίες, αλλά και από τις παραλείψεις και τα λάθη των σοσιαλιστικών χωρών, πάει να δημιουργήσει ένα σοσιαλισμό που να ταιριάζει στις σύγχρονες δυνατότητες.

Ο Ευρωκομμουνισμός, είναι λοιπόν ο δρόμος του κομμουνισμού στις σύγχρονες συνθήκες για τις προχωρημένες καπιταλιστικές χώρες. Έχει βαθειές διαφορές με τη σοσιαλδημοκρατική αντίληψη. Σε αντίθεση με την άποψη του ευρωκομμουνισμού, οι σοσιαλδημοκράτες πιστεύουν ότι οι διαφορές μικρότερες αλλαγές οδηγούν «αυτόματα», από μόνες τους, στην αλλαγή του συστήματος. Δεν χαράζουν ένα δρόμο για την κοινωνική αλλαγή στον οποίο να εντάσσουν τις διάφορες μεταρρυθμίσεις. Δεν εμπνέουν και δεν κινητοποιούν το λαό σ' αυτή την κατεύθυνση, δεν αποδίδουν στη δράση των μαζικών οργανώσεων πρωταρχική σημασία. Και όπως αποδείχτηκε στην πράξη, οι σοσιαλδημοκράτες δουλεύουν σαν καλοί διαχειριστές της κοινωνίας που υπάρχει, δηλαδή του καπιταλισμού. Άλλα ο Ευρωκομμουνισμός δεν ταυτίζεται και με το δρόμο που ακολούθησαν στη Σοβιετική Ένωση πριν από 60 χρόνια. Βέβαια, οδηγεί στην ίδια βασική κοινωνική αλλαγή. Άλλα ακολουθεί διαφορετική πορεία. Και προσβλέπει σ' ένα σοσιαλισμό εμπλουτισμένο με Δημοκρατία, και σε πολλά σημεία διαφορετικό. Γι' αυτό λέμε ότι ο Ευρωκομμουνισμός είναι ένας ΤΡΙΤΟΣ δρόμος.

Μαθημένοι από το παρελθόν, πολλοί κομμουνιστές αγανακτούν για τη ημερινή πολυμορφία του κομμουνιστικού κινήματος και σκέφτονται πόσο πιο απλά θα ήταν τα πράγματα αν υπήρχε μια και μοναδική συνταγή για παντού — όπως «απαλιά». Αντίθετα, όμως, θάπρεπε να σκεφτούν ότι το κομμουνιστικό κίνημα μεγάλωσε και ξάπλωσε πολύ, και προκάλεσε μια δξυμένη πολιτική - ταξική αντίδραση των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων που δυνάμωσαν στο μεταξύ και αυτές. Σ' αυτή την κατάσταση, σε κάθε χώρα, μόνο μια πλήρης αξιοποίηση των δυνάμεων του Έθνους και του Λαού με έπικεφαλής την

εργατική τάξη και τους εργαζόμενους και μόνο μια λεπτομερειακά επεξεργασμένη σωστή πολιτική που να ταιριάζει στις συνθήκες της χώρας αυτής μπορεί να οδηγήσει στη νίκη. Από αυτό οδηγούμαστε στην ανάγκη διαφορετικών εθνικών και περιφερειακών δρόμων, που μόνο με την αυτονομία των κινημάτων μπορούν να πραγματοποιηθούν. Έτσι, ή σημερινή πολυμορφία, ή διάσπαση της μονολιθικότητας, μ' όλα τα αρνητικά που παρουσιάζει στη σημερινή φάση, πρέπει να δούμε ότι τελικά οδηγεί σε κάτι πιο πλούσιο και πιο δυναμικό, σ' όφελος του σοσιαλισμού σαν σύνολο. Υπό τον απαράβατο όρο να εξελιχθεί όχι σε ρήξη ή ρήξεις, αλλά σε ισότιμο διάλογο μεταξύ των κομμουνιστικών κινημάτων.

Το ΚΚΕ έσωτερικού άνηκει από τη φύση του σ' αυτό το μεγάλο ευρωπαϊκό κομμουνιστικό ρεύμα. Ξεκίνησε από τη μελέτη της ελληνικής πραγματικότητας και της ελληνικής εμπειρίας. Αξιοποίησε αντίστοιχες αναζητήσεις προηγμένων κομμουνιστικών κινημάτων. Και προχωρεί για ν' ανοίξει τον ελληνικό δρόμο για ένα σοσιαλισμό με δημοκρατία και ελευθερία που να ταιριάζει στον τόπο μας. Έτσι οι ιδέες και η πολιτική του ΚΚΕ έσωτερικού δεν είναι ούτε εξαίρεση, ούτε αίρεση. Είναι δεμένες με ό,τι πιο σύγχρονο και ζωντανό προωθείται στο σύγχρονο κομμουνιστικό κίνημα. Με αυτό που είναι προορισμένο να νικήσει.

Ο σημερινός συσχετισμός

Πώς εξηγείται το ότι με αυτές τις ρίζες και τέτοια παράλληλη πορεία με τα σύγχρονα προοδευτικά κομμουνιστικά ρεύματα, το ΚΚΕ έσωτερικού είναι — έθλογικά και οργανωτικά — μικρότερο από το άλλο κόμμα; Έδώ πρέπει, πρώτα απ' όλα, να πούμε ότι η έννοια «δύο κόμματα» είναι πολύ δυσκολοχώνευτη, έστω και για μια προσωρινή περίοδο, προπάντων όταν δεν έχει κανείς ακριβώς υπόψη του ποιές είναι οι διαφορές και τί σημαίνουν για το μέλλον του κινήματος. Και μια που είναι το άλλο κόμμα «αναγνωρισμένο» από το ΚΚΣΕ, μια που έχει την τυπική καθιέρωση, πολλοί κομμουνιστές λένε: εγώ αυτούς θα ψηφίσω. Και ως τα θρούνε με τους άλλους. Έτσι πιστεύουν πως είναι συνεπείς με την ιστορία τους, όσοι είναι παλιότεροι, ή ότι είναι πιο καθαροί, όσοι είναι πιο νέοι. Ο συλλογισμός αυτός, που γίνεται από τη συντριπτική πλειοψηφία των ψηφοφόρων του άλλου κόμματος, έχει ένα βασικό χαρακτηριστικό: ότι δεν παίρνει καθόλου υπόψη του ΤΙ ΛΕΕΙ το κάθε κόμμα, κυρίως ως προς το ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ

ΚΑΝΟΥΜΕ για να έχουμε μια πραγματική αλλαγή στην πορεία μας — και όχι μερικές έστω και θεαματικές επιτυχίες για να ξανακυλλίσουμε σε λίγο στα ίδια και χειρότερα. Και έχει και ένα άλλο χαρακτηριστικό: Θέλει δεν θέλει, οδηγεί στη διαίωξη της διάσπασης και άγνοει ένα δυναμικό κομμάτι των κομμουνιστών και των στελεχών του κινήματος, καθώς και τις ιδέες τους. Γιατί το άλλο κόμμα έχει ξεκαθαρίσει πως βλέπει την ένότητα: σαν συντριβή και έξουθένωση του ΚΚΕ έσωτερικού, ώστε να μείνει πρακτικά το ένα κόμμα (και όχι ένα το κόμμα). Πιστεύουμε ότι οι παραπάνω συλλογισμοί άπορρφούν από τη συναισθηματική τοποθέτηση των κομμουνιστών, άκμηση και από τη σκέψη «τι καλά θα ήταν να είμαστε ένα κόμμα». Αλλά ύποτιμά το κύριο πρόβλημα που μπαίνει σ' έναν κομμουνιστή: ποιά είναι η σωστή νοοτροπία για το κόμμα, ή σωστή γραμμή, ή σωστός χαρακτήρας. Αυτά που δεν θα οδηγούν μόνο σε ήττα, αλλά σε νίκες. Κι όμως, το πρώτο που έχει να κάνει ένας κομμουνιστής σε συνθήκες διάσπασης, είναι να τοποθετηθεί σαν υπεύθυνος αγωνιστής απέναντι στο πρόβλημα: Ποιός έχει σωστή γραμμή; Ποιός εγγυάται τη σωστή λειτουργία του κόμματος σαν οργάνωση και σαν κοινότητα αγωνιστών; Τι μας προφυλάσσει από νέες ήττες και συμφορές;

Μια άλλη εξήγηση για το συσχετισμό δυνάμεων ανάμεσα στα δύο ΚΚ που σχετίζεται με την πρώτη, είναι η εξαιρετική εδαισθησία της ελληνικής άριστεράς σε ό,τι σχετίζεται με τη Σοβιετική Ένωση. Όχι μόνο για λόγους ιστορικούς. Αλλά και για λόγους σύγχρονους. Η αμερικάνικη επέμβαση στην έσωτερική μας ζωή και ο ρόλος του ΝΑΤΟ, έχουν δημιουργήσει τέτοια πικρία και απόθνηση προς τη Δύση, ώστε η Σοβιετική Ένωση να γίνεται αποδεκτή σαν αντίβαρο πάση θυσία, χωρίς καμιά κριτική τοποθέτηση απέναντι στα αρνητικά και θετικά της πολιτικής της. Δεν είναι εύκολο στις συνθήκες αυτές να σκεφτεί κανείς ότι μπορείς να είσαι φίλος της Σοβιετικής Ένωσης και μάλιστα μεγάλος, αλλά αυτό να μη σ' εμποδίζει να βλέπεις και τ' αρνητικά της, προπάντων να μη σ' εμποδίζει να έχεις δική σου πολιτική για τα δικά σου πράγματα, ένα αίσθημα πρωταρχικής ευθύνης για τη μοίρα σου — άσχετά αν σε διάφορα σημεία αυτό σε οδηγεί σε διαφορές απόψεων με τη σοβιετική πολιτική. Αυτό το συναισθηματικό στοιχείο έχει ξεπεραστεί σε μια σειρά κόμματα, που ξέρουν ν' ακολουθούν ανεξάρτητη αυτόνομη πολιτική και να διατηρούν ταυτόχρονα στενές σχέσεις με το ΚΚΣΕ. Όσο δεν φτάνουμε κι εμείς σε μια τέτοια ώριμότητα, είναι φανερό ότι οι κατηγορίες του «αντισοβιετικού», έκτοξευόμενες εναντίον όποιουδήποτε διαφωνεί σε κάτι, βρίσκουν απήχηση εύκολη. Και τέτοιες συκοφαντίες έκτοξεύονται κατά του ΚΚΕ έσωτερικού με το σωρό.

Οι δυο αυτές εξηγήσεις έχουν ιδιαίτερη ισχύ για την εργατική τάξη και για τους νέους σ' αυτή τη φάση.

Όστόσο, η δύναμη της ανανέωσης, οι δυνατότητες να προχωρήσουμε, βρίσκονται στη δική τους πλευρά. Ο εργάτης και ο νέος μπορούν να δώσουν τη μεγαλύτερη ώθηση στο κίνημα, προς τα μπρός. Με τη μοναδική προϋπόθεση — επιτακτική — να φύγουν από τους τύπους και τα δόγματα και να μελετήσουν την ΟΤΣΙΑ με τις δικές τους δυνάμεις.

Φυσικά, υπάρχουν και άλλες εξηγήσεις. Είναι τα τεράστια υλικά μέσα που διαθέτει το άλλο κόμμα, η συνεχής προπαγάνδα κατά του ΚΚΕ έσωτερικού, οι δυσφημήσεις, οι συκοφαντίες, τα ψέματα. Είναι οι προσωρινές αδυναμίες ακόμη και λάθη του ΚΚΕ έσωτερικού που έρευνά ένα δύσκολο και καινούργιο δρόμο που χρειάζεται σκέψη και δράση επίμονη για κάθε βήμα και τη συνεργασία όσο το δυνατό περισσότερων κομμουνιστών. Είναι η πολιτική των άλλων κομμάτων, ακόμη και των άριστερών και προοδευτικών, που δεν έχουν μπει ούτε αυτά στο σύγχρονο κλίμα της δημοκρατικής συνεργασίας και της κοινής κινητοποίησης των λαϊκών δυνάμεων.

Όλα αυτά δείχνουν ότι το έργο του ΚΚΕ έσωτερικού δεν είναι εύκολο. Όσοι κομμουνιστές προσχωρούν σ' αυτό είναι δυο φορές πρωτοπόροι. Και έχουν χρέος να βλέπουν τους άλλους σαν συντρόφους σε λαθεμένο δρόμο και όχι σαν αντίπαλους, όπως προσπαθεί να επιβάλλει το άλλο κόμμα.

Τό ότι το ΚΚΕ έσωτερικού μπόρεσε τόσα χρόνια ν' άντέξει στην πίεση, μέσα σε τόσο αντίξοες συνθήκες, τό ότι προχωρεί στην έπεξεργασία της πολιτικής του και την οργανωτική του ανάπτυξη, είναι ή πιο μεγάλη απόδειξη ότι τελικά οι απόψεις του θα δικαιωθούν. Και ότι από κεί και πέρα τό ελληνικό κομμουνιστικό κίνημα θα ξεφύγει από ήττες που είναι δυνατόν ν' αποφευχθούν και από μάταιες θυσίες, θα οικοδομεί σταθερά τό μέλλον του, μέλλον του Έθνους με δημοκρατία και σοσιαλισμό.

Μέσα από όλες τις εξηγήσεις για τη σημερινή κατάσταση στο ελληνικό κομμουνιστικό κίνημα, βγαίνει κάποιο γενικό συμπέρασμα που δεν κουραζόμαστε να επαναλαβαίνουμε: ότι τό κεντρικό πρόβλημα για να ξεπεραστεί ή κατάσταση είναι ή υπεύθυνη τοποθέτηση των κομμουνιστών απέναντι στη γραμμή των δυο κομμάτων και απέναντι στο τί λογής κόμμα θέλουν να κάνουν. Ο καλύτερος τρόπος για τό σκοπό αυτό είναι να κρίνουμε μέσα από την καθημερινή ζωή. Να δούμε πώς σκέφτεται, πώς λειτουργεί και κυρίως πώς δρα τό κάθε κόμμα σ' όλα τα μεγάλα και μικρά ζητήματα για να μπορούν οι κομμουνιστές να πάψουν να είναι στη γωνία και να βάλουν τη σφραγίδα τους στα γεγονότα. Ένας άλλος τρόπος είναι να γίνει συζήτηση ανά-

μεσα στους κομμουνιστές για τη γραμμή και τις απόψεις των δυο κομμάτων χωρίς προκαταλήψεις. Αυτό τον τρόπο τον καταπολεμά λυσσασμένα τό άλλο κόμμα που δεν θέλει με κανένα τρόπο τό διάλογο, τον φοβάται όπως ο διάβολος τό λιβάνι. Κι ένας τρίτος είναι να πληρώσουμε άλλη μιá φορά μιá λαθεμένη γραμμή, για να συνεννοηθούμε... μετά. Αυτό τό τελευταίο πρέπει να τό αποφύγουμε πάση θυσία.

Τό βιβλιαράκι αυτό μπορεί να βοηθήσει στο διάλογο. Γι' αυτό στο έπόμενο κεφάλαιο θα εκθέσουμε με τη μεγαλύτερη συντομία την πολιτική γραμμή των δυο κομμάτων.

— Τί λέει τό κάθε κόμμα για τη σημερινή κατάσταση και τα καθήκοντά μας;

— Πώς βλέπει τό κάθε κόμμα τη σοσιαλιστική κοινωνία που ταιριάζει στην Ελλάδα;

— Από ποιό δρόμο νομίζει τό κάθε κόμμα. πώς θα φτάσουμε από αυτό τό σήμερα σε κείνο τό αύριο;

Δεν πιστεύουμε, φυσικά, ότι με ένα βιβλιαράκι θα πείσουμε. Πιστεύουμε, όμως, ότι θα δώσουμε υλικό για σκέψη. Σε όλους.

Πώς βλέπουμε το σήμερα

Ζούμε σε μια κοινωνία καπιταλιστική, όπου κυριαρχεί όχι μόνο η ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, αλλά η μεγάλη μονοπωλιακή ιδιοκτησία, τα μεγάλα συμφέροντα. Όπου το κράτος συνδέεται στενά με αυτά τα συμφέροντα και τα υπηρετεί. Όπου η ελληνική ολιγαρχία του πλούτου είναι στενά δεμένη και εξαρτημένη από ξένα μονοπώλια, πρώτ' απ' όλα των ΗΠΑ. Ζούμε σ' έναν εξαρτημένο κρατικό μονοπωλιακό καπιταλισμό, με μέση ανάπτυξη. Ζούμε στον «Δυτικό» κόσμο, όπου τα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα των μεγάλων χωρών προσπαθούν με όλα τα μέσα να καθορίζουν τις τύχες όλων των χωρών.

Κρίνοντας τη σημερινή κατάσταση και τις ιδιομορφίες της Ελλάδας, το ΚΚΕ εσωτερικού λέει κάτι που πιστεύει και νοιώθει και ο πιο απλός άνθρωπος. "Ότι στον τόπο μας δεν έχει στεριωθεί ακόμη η δημοκρατία και δεν έχει εξασφαλιστεί η εθνική μας ανεξαρτησία. "Ότι ύστερα από εμφύλιους και δικτατορίες, οι δυνάμεις της ανωμαλίας, της δεξιάς, της αμερικανοκρατίας, είναι φωλιασμένες παντού. "Ότι κάποια ανάλογη νοοτροπία κυριαρχεί ακόμη σ' ένα μεγάλο μέρος των συντηρητικών πολιτικών δυνάμεων και του κρατικού μηχανισμού. Και κοινά σ' αυτό η δημοκρατία δεν έχει διευρυνθεί. Δεν υπάρχουν αρκετοί και σωστοί νόμοι και θεσμοί που να βοηθούν τη λειτουργία της. Η δημοκρατική πνοή δεν εμπνέει τη νομοθεσία ούτε στα συνδικάτα, ούτε στους συνεταιρισμούς, ούτε στην τοπική αυτοδιοίκηση, ούτε στην παιδεία, ούτε στις λαϊκές οργανώσεις, ούτε στην κατανομή του εισοδήματος και τη φορολογία. Δεν υπάρχουν ισχυρά φρούρια της δημοκρατίας μέσα στο λαό, εγγύηση ότι η δημοκρατία έχει τη δύναμη να προχωρήσει.

Στη χώρα μας η κατάσταση από πλευράς δημοκρατικών θεσμών και λαϊκών οργανώσεων είναι πολύ πιο έπισηλης και πιο πίσω από ό,τι στις Δυτικές χώρες. Και αυτό τη στιγμή που μεγάλοι εθνικοί κίνδυνοι απειλούν

την Ελλάδα και την Κύπρο και η Τουρκία εσωτερικευμένη από τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ προωθεί συνεχώς τις διεκδικήσεις της εναντίον μας.

Ξεκινώντας από αυτή τη διαπίστωση το ΚΚΕ εσωτερικού βλέπει ότι διανύουμε μια περίοδο που το βασικό είναι η στερέωση και διεύρυνση της Δημοκρατίας, η αντιμετώπιση των εθνικών κινδύνων και η κατοχύρωση της εθνικής ανεξαρτησίας. Και ότι το καθήκον αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο. Αμερικάνοι, ΝΑΤΟ και οικονομική ολιγαρχία, οι μεγάλες περιπλοκές στα εθνικά μας θέματα, οι επιδιώξεις για δημιουργία αυταρχικού κράτους, η οικονομική κρίση και οι σκοτεινές προσπάθειες να την πληρώσει ο εργαζόμενος λαός, αποτελούν φοβερές δυσκολίες.

Αλλά και οι δυνάμεις του Λαού είναι μεγάλες αν αξιοποιηθούν σωστά και μείνουν ενωμένες. Άρκει να σκεφτούμε τι μεγάλες Νίκες της Δημοκρατίας καταστήσαμε, όπως, π.χ., την κατάργηση της βασιλείας, τη νομιμοποίηση των κομμουνιστικών κομμάτων, την κατάλυση των στρατοκρατών δικτατόρων. Και το ΚΚΕ εσωτερικού προτείνει μια σειρά μέτρα για μια πιο πλήρη νικηφόρα αντιμετώπιση αυτής της φάσης. Προτείνει μια ενδύτατη πολιτική συμμαχιών. Χωρίς τις συμμαχίες αυτές η πορεία του τόπου προς τα μπρος θα δυσκολευτεί πολύ και θα γνωρίσουμε μεγάλους κινδύνους. Είναι ανάγκη να αντιμετωπίσουν ενωμένες και συνεργαζόμενες οι αντιδικτατορικές δυνάμεις τα μεγάλα εθνικά θέματα καθώς και κάθε απειλή για πτώση της Δημοκρατίας — κι αυτό το είδαμε να πραγματοποιείται πρόσφατα στον Περιοχή με την ήττα του Σκυλίτη. Να αντιμετωπίσουν ενωμένες και συνεργαζόμενες οι δημοκρατικές δυνάμεις όλων των αποχρώσεων τα προβλήματα στερέωσης και διεύρυνσης της δημοκρατίας. Να αντιμετωπίσουν ενωμένες και συνεργαζόμενες οι αριστερές δυνάμεις τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, τη δημοκρατική θεσμοθέτηση στον κρίσιμο αυτό χώρο καθώς και την καθημερινή πάλη των εργαζομένων. Φυσικά οι συνεργασίες δεν είναι εύκολο πράγμα. Και βασικά κρίνονται από το αν θα επικρατήσει ανάμεσα στα κόμματα πνεύμα πραγματικής ισοτιμίας και όχι η προσπάθεια το ένα κόμμα να επιβάλλει τις απόψεις του με κάθε τρόπο, δηλαδή ένα πνεύμα ιμπεριαλιστικό.

Η πάλη για στερέωση και διεύρυνση της Δημοκρατίας, που εκφράζεται σ' όλες τις πλευρές, στα μικρά και μεγάλα ζητήματα της ζωής, έχει δυο μεγάλους στόχους: Στον τομέα της κυβέρνησης να οδηγήσει τη χώρα σε κυβερνήσεις της πιο πλατιάς συνεργασίας με όλοένα αυξανόμενο το ρόλο του κοινοβουλίου, πράγμα που θάβναι μια μεγάλη αλλαγή. Και στον τομέα των λαϊκών δυνάμεων σε μια σημαντική ενδυνάμωση των λαϊκών οργανώσεων,

μιά μαζικοποίηση και ούσιαστική τους παρέμβαση. Και πρώτ' απ' όλα των συνδικάτων και των συνεταιρισμών. Στο βαθμό που αυτά τα δυο προωθούνται και αλληλοεπηρεάζονται, η Δημοκρατία θα έχει κάνει σοβαρά βήματα.

Προς ποιά κατεύθυνση, όμως; Είναι φανερό ότι ο ήττημένος από μια τέτοια πορεία θα είναι τα μονοπώλια, ή αμερικανοκρατία, ή ολιγαρχία. Και νικητής το σύνολο των δημοκρατικών δυνάμεων, πρώτ' απ' όλα η εργατική τάξη και όλοι οι εργαζόμενοι. Έτσι, όχι μόνο θα έχουν παρθεί αναγκαστικά ορισμένα μέτρα με καθαρά αντιιμπεριαλιστικό και αντιμονοπωλιακό χαρακτήρα, αλλά θα έχει προωθηθεί ολόκληρο το μέτωπο της δημοκρατίας και θα είναι δυνατή ή αντιμετώπιση των προβλημάτων της αντιιμπεριαλιστικής και αντιμονοπωλιακής δημοκρατίας από πολύ πιο ισχυρές θέσεις. Όστε οι δημοκρατικές αλλαγές, στις σημερινές συνθήκες, λειτουργούν στην κατεύθυνση του σοσιαλισμού.

Ποιά είναι τώρα η θέση του άλλου κόμματος; Τα είπε πολύ καθαρά στο 10ο συνέδριό του. Φύση στερέωσης και διεύρυνσης της Δημοκρατίας δεν υπάρχει. Εκείνο που είναι στην ημερήσια διάταξη είναι η αντιιμπεριαλιστική και αντιμονοπωλιακή δημοκρατία. Οι εθνικοί κίνδυνοι, οι κίνδυνοι πτωχευμένου κράτους, οι καθυστερήσεις στους δημοκρατικούς θεσμούς και κυρίως στις μαζικές λαϊκές οργανώσεις έρχονται δεύτερα. Κατά συνέπεια και οι συμμαχίες που ενδιαφέρουν δεν είναι οι εύρύτερες δημοκρατικές, αλλά βασικά οι άριστερες και μάλιστα με αποκλεισμό του ΚΚΕ έσωτερικού, και με δεδομένο από τα πριν τον ήγεμονικό ρόλο του «ΚΚΕ». Θέμα κυβερνήσεων δημοκρατικής συνεργασίας δεν φαίνεται να μπαίνει. Υπάρχει μόνο ο στόχος ή ανατροπή της Δεξιάς και η εγκαθίδρυση κυβέρνησης των αντιιμπεριαλιστικών, αντιμονοπωλιακών Δυνάμεων.

Τί σημαίνει αυτή η διαφορά στην εκτίμηση του σήμερα και των σημερινών καθηκόντων του κόμματος; Κατά τη γνώμη μας το δογματικό κόμμα «πηδαίει» μια ολόκληρη αναγκαία περίοδο και βάζει στόχους άπιαστους για σήμερα. Έτσι, όμως, πρώτον δυσκολεύει τη συνένωση των εύρύτερων δημοκρατικών δυνάμεων που είναι ΑΠΟΛΥΤΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ για να νικηθεί ο ισχυρός αντίπαλος, ολόκληρο το αντιδημοκρατικό πλέγμα και ν' ανοίξει ο δρόμος. Και δεύτερον, οδηγεί το λαό και τους εργαζόμενους σε μάχες και αναμετρήσεις με λιγότερο οργανωμένες θέσεις, με αδύνατες μαζικές οργανώσεις. Έτσι προσφέρει, γι' άλλη μια φορά, στην αντίδραση τη δυνατότητα να διασπάσει τις δημοκρατικές δυνάμεις, να εμποδίσει τη συσπείρωσή τους, ν' αδρανοποιήσει ένα μεγάλο μέρος τους, να πάρει με το μέρος της πολλά δισταχτικά ή συντηρητικά στρώματα — και ενισχυμένη από τις ΗΠΑ και το

NATO να καταφέρει ένα νέο πλήγμα στο κίνημα, να το ρίξει πάλι πίσω. Με δυο λόγια, η διαφορά αφορά όλους μας, όχι μόνο όλους τους κομμουνιστές, αλλά και όλο το δημοκρατικό λαό, όλους τους εργαζόμενους. Έχουμε άδικο; Γιατί δεν το συζητάμε τότε δημόσια; Γιατί δεν προχωρούμε από τις θρυσίες στις συντροφικές και ούσιαστικές αντιπαραθέσεις απόψεων; Ήμεις νομίζουμε ότι όποιος παρακολουθήσει τη σκέψη μας θα συμφωνήσει μαζί μας. Και πρόκειται για τη ζωή και το μέλλον μας.

Το σοσιαλιστικό αόριο

Αν αυτή είναι η κατάσταση και τα άμεσα καθήκοντα σήμερα, που θέλουμε να οδηγηθεί η χώρα μας; Ποιά είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της σοσιαλιστικής κοινωνίας που υφαματιζόμαστε; Από τη μια μεριά υπάρχουν μια σειρά κατακτήσεις των εργαζομένων στις χώρες που δεν είναι πια καπιταλιστικές, δηλαδή τη Σοβιετική Ένωση και τις άλλες. Η κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής, ιδιαίτερα στα μεγάλα, η έλλειψη κληρονομικής προνομιάς τάξης, η εύρύτερη ασφάλιση, ή κοινωνική πρόνοια, ή υγειονομική υπηρεσία, ή παιδεία για όλους, ή έλλειψη του άγχους για το αύριο, οι πολλές και ίσες ευκαιρίες για τη μεγάλη μάζα των εργαζομένων. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά θ' αναπτυχθούν και στο δικό μας σοσιαλισμό γιατί είναι πολύτιμες κατακτήσεις της ανθρωπότητας. Κοντά σ' αυτά, όμως, θ' ανθίσουν και άλλα εξ ίσου θεμελιώδη χαρακτηριστικά. Είναι όσα συνδέονται με τις δημοκρατικές κατακτήσεις που απέσπασε με αγώνες πολύχρονους ο λαός μας και όσα αποτελούν προέκταση των κατακτήσεων αυτών. Οι εργαζόμενοι θα διαχειρίζονται όλο και περισσότερο οι ίδιοι την τύχη τους, θ' αποφασίζουν για όλα. Το κράτος συνεχώς θα αποκεντρώνεται. Τα απαραίτητα κεφάλαια για την αλλαγή των οικονομικών δομών δεν θα εξευρεθούν με εξόντωση των μεσαίων στρωμάτων και ιδιαίτερα των αγροτών. Το κοινοβούλιο, όπου θα συμμετέχουν ισότιμα όλα τα κόμματα, θα είναι σε στενή σύνδεση με τις λαϊκές οργανώσεις — συνδικάτα, συνεταιρισμούς, οργανώσεις νεολαίας, επιστημονικές και γυναικείες οργανώσεις — οι αποφάσεις του θα επηρεάζονται αποφασιστικά από αυτές και η εκτέλεσή τους θα λέγεται το ίδιο αποτελεσματικά. Η επιστημονική έρευνα, ή πνευματική δημιουργία, ή έκφραση των ιδεών, θα είναι ελεύθερα. Οι ατομικές έλευ-

θερίες θα ανθίσουν όσο ποτέ. Αποβλέπουμε λοιπόν σ' ένα σοσιαλισμό με ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ και ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ που θα αξιοποιήσει τις κατακτήσεις των σοσιαλιστικών χωρών και τις συνθήκες που δημιούργησε ή υπαρέξε τους αλλά που θα διορθώσει τα κενά, τις αδυναμίες και τα λάθη τους. Γιατί θα πάρει υπόψη του και τις δημοκρατικές κατακτήσεις της Ευρώπης και τις νέες δυνατότητες στην εποχή μας και τις εθνικές ιδιομορφίες. Και κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει ότι ο σοσιαλισμός δεν θα επικρατεί κάθε φορά σε μιὰ χώρα υποχρεωτικά, αλλά και ταυτόχρονα σε μιὰ ομάδα από χώρες. Γενικά θέλουμε ένα σοσιαλισμό που θα εξασφαλίζει στην εργατική τάξη την ύψιστη της απελευθέρωση, αλλά και σ' όλους τους εργαζόμενους, στη συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας, μιαν άνετη, δημιουργική, ευτυχισμένη ζωή. Αυτό το είδος του πιο ολοκληρωμένου σοσιαλισμού θα εκφράζει αυτό που τόνοιζε ο Λένιν. "Ότι δηλαδή η εξουσία στο σοσιαλισμό πρέπει να είναι εξουσία που όχι μόνο θα δρᾷ στο όνομα των εργαζομένων, αλλά και θα ἀσκείται ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἐργαζόμενους.

Τί λέει το άλλο κόμμα για το σοσιαλισμό; Τίποτα νεώτερο. Βλέπουν και για τον τόπο μας μιαν επανάληψη του σοβιετικού μοντέλου, μιλώντας μονάχα, έντελῶς άόριστα και άφηρημένα, για μερικές εθνικές ιδιομορφίες. Και αποκλείουν τελείως ότι υπάρχει θέμα ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

Τί σημαίνει αυτή ή τόσο μεγάλη διαφορά; Σημαίνει άπ' τή μιὰ ότι άν ποτέ φτάναμε στην περίοδο εφαρμογής του σοσιαλισμού στον τόπο μας με την ήγεμονία του άλλου κόμματος, δηλαδή του δογματικού ΚΚ, θα ξεκινούσαμε να χτίσουμε μιὰ κοινωνία που δεν θ' ανταποκρινότανε ούτε στις δυνατότητες, ούτε στις ανάγκες, ούτε στις επιθυμίες της εργατικής τάξης και των εργαζομένων. Σημαίνει όμως και κάτι άλλο, πολύ πιο άμεσο, κάτι που βαρύνει σήμερα: ένῶ όλο και περισσότερες κοινωνικές δυνάμεις προσβλέπουν στο σοσιαλισμό, το συγκεκριμένο πρότυπο του δογματικού ΚΚ τις άπωθει και τις στρέφει σε άλλες αναζητήσεις. Έτσι, έμποδίζεται ή ευρύτερη συνένωση των δυνάμεων που θέλουν το σοσιαλισμό και δυσχεραίνεται ή πολιτική και κοινωνική εξέλιξη.

Ο δρόμος άπ' το ένα στο άλλο, άπ' το σήμερα στο αύριο

Και τώρα ερχόμαστε στο τρίτο και κρίσιμο θέμα. Πῶς βλέπει το κάθε κόμμα τους τρόπους, τους συγκεκριμένους άγῶνες με τους όποιους από την κατάσταση που είμαστε σήμερα θα φτάσουμε στο σοσιαλισμό; Όπως έι-

ναι φυσικό ο δρόμος αυτός επηρεάζεται και άπ' το πῶς εκτιμούμε το σήμερα και άπ' το πῶς θέλουμε το αύριο. Ξεκινώντας άπ' όσα είπαμε πιο πάνω, έμεις πιστεύουμε ότι είναι τελείως άπαράδεκτο και ψεύτικο ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτα, ότι στην Ελλάδα θα κυβερνά ή δεξιά, ότι και άν έρθει κάποιο άλλο κόμμα για μιὰ στιγμή, θα εφαρμόζει τη δική της πολιτική. Έξίσου ψεύτικη είναι ή αντίληψη ότι το πολύ-πολύ το εργατικό κίνημα μπορεί να πετυχαίνει μικροβελτιώσεις, στα μεροκάματα και άλλου, αλλά πάντα μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα. Πρόσφατα παραδείγματα απέδειξαν ότι όταν κατορθώνεται να συσπειρωθούν οι τεράστιες δημοκρατικές δυνάμεις του τόπου, ζητώντας κάτι συγκεκριμένο και κατορθωτό, που προωθεί ουσιαστικά την κατάσταση της χώρας, το πετυχαίνουν. Τί άλλο ήταν το διώξιμο του βασιλιά με το δημοψήφισμα; Τί άλλο ήταν ή κατάργηση του 509 και ή νομιμοποίηση των κομμουνιστικών κομμάτων;

Παράλληλα, όμως, πιστεύουμε ότι στην εποχή μας και στη χώρα μας δεν είναι δυνατό να φτάσουμε στο σοσιαλισμό με την παλιά μεθοδολογία που θριάμβευσε πριν από 60 χρόνια στη Σοβιετική Ένωση. Δεν είναι δυνατό ή εργατική τάξη και οι άμεσοι σύμμαχοί της να οργανώνονται, να μαχητικοποιούνται σε ένδιάμεσους άγῶνες και σε κάποια εύκαιρία, κάποια κατάλληλη στιγμή «άποφασιστικής άναμέτρησης» που θα το επέτρεπαν οι έσωτερικές και έξωτερικές συνθήκες να εφαρμοσύν με κατά μέτωπο επίθεση και να καταλαμβάνουν την εξουσία. Και από κεί και πέρα να χτίζουν το σοσιαλισμό κατά πῶς μπορούν και κατά πῶς τον καταλαβαίνουν. Αυτή ή άποψη — που είναι ή άποψη του άλλου κόμματος — είναι για μᾶς άπραγματοποίητη. Στην Ελλάδα, στην Ευρώπη, σε συνθήκες ειρηνικής συνύπαρξης, τέτοια «εύκαιρία» δεν θα παρουσιαστεί πια ποτέ. Κι άν είμασταν και μεις από κείνους που πιστεύουν σε διεθνή επαναστατικά κέντρα, θα λέγαμε ότι ΟΥΔΕΠΟΤΕ ή Σοβιετική Ένωση θάδινε πράσινο φῶς για κάτι τέτοιο, όσο οι διεθνείς συνθήκες διατηρούνται στα πλαίσια που ή ίδια άγωνίζεται να επικρατήσουν. Το πρόβλημα όμως δεν σταματά έδῶ. Δεν πρόκειται άπλῶς για το ότι μ' αυτόν το δρόμο δε θα φτάσουμε ποτέ στο σοσιαλισμό. Πρόκειται για το ότι, κνηγώντας το άπιαστο αυτό όνειρο, ΟΣΟ και ΑΝ ΑΥΤΗΝΑΜΩΝΟΤΜΕ, θα μένουμε έξω από την τρέχουσα πολιτική ζωή της χώρας. Σάν πολιτική δύναμη σε τίποτα δεν θα επηρεάζουμε την κατάσταση, ή εργατική τάξη θα βλέπει την πολιτική της έκφραση στη γωνία. Φυσικά μέσω των μαζικών άγῶνων θα επηρεάζουμε την πορεία της χώρας, αυτό όμως είναι άλλο θέμα που έχει και τα δριά του. Ίδιαίτερα όμως στην Ελλάδα, όπου δεν έχει στερωθεί ή Δημοκρατία, θάχουμε και κάτι χειρότερο. Όχι μόνο δεν θα πραγματοποιούνται

δημοκρατικές κατακτήσεις που είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν και να εξασθενούν το μονοπωλιακό καπιταλισμό. Άλλα οι αντίδραστικές δυνάμεις, ενισχυμένες από τους ξένους υποστηρικτές τους, θα αντίλουν επιχειρήματα από τον μπαμπούλα της ξαφνικής εφόδου και θα άπειλουν άδιάκοπα τή Δημοκρατία με άδύνηρα πισωγυρίσματα.

Έτσι φτάσαμε στην άνάγκη να έπεξεργαστούμε ένα διαφορετικό δρόμο που να άδηγει πραγματικά στην επαναστατική κοινωνική Άλλαγή, ένα δρόμο που να είναι άποτελεσματικός: τὸ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΔΡΟΜΟ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ. Αυτόν βαδίζουν σήμερα τὰ μεγαλύτερα κομμουνιστικά κόμματα του καπιταλιστικού κόσμου, τὸν ΤΡΙΤΟ καινούργιο δρόμο για τήν πραγματοποίηση τής επαναστατικής κοινωνικής άλλαγής.

Η καπιταλιστική κοινωνία και τὸ καπιταλιστικό κράτος υπάρχουν χάρις σὲ μιὰ σειρά θεσμούς - νόμους, κανόνες και χάρις σὲ μιὰ οργανωτική και ιδεολογική πραγματικότητα που οικοδομήθηκε. Έμεις λοιπόν πιστεύουμε ότι μιὰ σειρά από αυτούς τούς θεσμούς είναι τόσο ξεπερασμένοι, ὥστε μπορούν να συγκεντρωθούν έναντιον τους τεράστιες δημοκρατικές δυνάμεις ικανές να τούς ΑΛΛΑΞΟΥΝ. Έτσι, πριν άκόμα τεθεί στην ήμερήσια διάταξη ή μετατροπή του κράτους, σὲ άντιμπεριαλιστικό - άντιμονοπωλιακό ή και σοσιαλιστικό, μοορφή ν' αλλάξουμε ὄλο και περισσότερους θεσμούς του προς μιὰ σοσιαλιστική κατεύθυνση. Ποιοί είναι κάθε φορά οι θεσμοί που είναι ὤρμιοι για άλλαγή, είναι θέμα που πρέπει να έκτιμούν οι δημοκρατικές δυνάμεις και πρώτα οι κομμουνιστές σὲ κάθε χώρα. Σὲ μᾶς, π.χ., σήμερα τέτοια θέματα περισσότερης Δημοκρατίας προς άντιμονοπωλιακή και σοσιαλιστική κατεύθυνση είναι ή εργατική νομοθεσία, οι συνδικαλιστικές έλευθερίες και ή προώθηση τής εργατικής Δημοκρατίας, οι συνεταιρισμοί — κυρίως άγροτικοί και ὁ ρόλος τους, ή εἶσοδος τής δημοκρατικής άγωγής στο στρατό και στα σώματα άσφαλείας, ὁ εκδημοκρατισμός τής Δικαιοσύνης, τής Παιδείας και τής κρατικής διοίκησης, εύρύτατα θέματα κοινωνικού μεροκάματου (πρόνοια, άσφάλειες, υγεία, μητρότητα) προβλήματα εκδημοκρατισμοῦ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, Συγκοινωνιών, προστασίας του περιβάλλοντος κλπ. κλπ.

Άς πάρουμε ένα από αυτά τὰ ζητήματα, π.χ. τις συνδικαλιστικές έλευθερίες. Πῶς τις βλέπει ένας ὀπαδός τής σοσιαλδημοκρατίας; Σάν κάτι άναγκαίο για να προασπίσουν οι εργατές τὸ μεροκάματό τους και γενικότερα για να βελτιώνουν τή ζωή τους. Άπό κει και πέρα πιστεύει ότι ἄμα αυτή τήν άλλαγή τήν άκολουθήσουν και άλλες, και άλλες, κάποια στιγμή τὸ σύστημα θα έχει γίνει «αυτόματα» σοσιαλιστικό. Και δὲν χρειάζεται τίποτε άλλο.

Πῶς βλέπει ή ήγεςία του δογματικού ΚΚ τὸ ἴδιο θέμα, τήν κατά-

κτηση τῶν συνδικαλιστικών έλευθεριῶν; Πρώτον, σάν κάτι άμεσα θετικό που προστατεύει τούς εργαζόμενους. Δεύτερον, σάν έναν άγώνα που προωθεί και προετοιμάζει τις μάξες για κάποια μεγάλη στιγμή άναμέτρησης που θα γίνει ή άλλαγή του συστήματος. Και μόνο από κει και πέρα — μετά δηλαδή τή γενική άλλαγή — θάχουν οι εργαζόμενοι για πρώτη φορά τή δυνατότητα να προωθήσουν ουσιαστικά τὰ γενικότερα ζητήματά τους. Δηλαδή δὲν δέχεται με κανένα τρόπο ότι οι εργαζόμενοι μπορούν να πετυχαίνουν κατακτήσεις μέσα στο καπιταλιστικό καθεστῶς που νάχουν μόνιμο χαρακτήρα και να ξεπερνούν τὰ ὄρια του καπιταλιστικού συστήματος.

Έπις, οι κομμουνιστές του δημοκρατικού δρόμου, βλέπουμε τὰ πράγματα διαφορετικά. Για μᾶς οι συνδικαλιστικές έλευθερίες — πέρα από τὸν άμεσα εύεργετικό άντίκτυπο για τήν εργατική τάξη — αποτελούν ένα βήμα για περισσότερη Δημοκρατία, για πιο βαθιές άλλαγές, για άλλαγή του ειδικού βάρους τῶν εργαζόμενων πάνω στην κρατική πολιτική πριν άκόμα να έχουμε μιὰ πλήρη άλλαγή του κοινωνικού συστήματος. Και τις τοποθετούμε μέσα σ' ένα σύνολο από διεκδικήσεις, μέσα σ' ένα πρόγραμμα κατακρίσεων που θα άποσπούν με τούς άγῶνες τους οι εργαζόμενοι και οι πιο πεισιές δημοκρατικές συμμαχίες. Αυτές οι κατακτήσεις, αυτές οι άλλαγές, θα αλλάζουν τὸ συσχετισμό τῶν δυνάμεων, θα δυναμώνουν τις θέσεις τής Δημοκρατίας και θ' άδυνατίζουν τις θέσεις τής αντίδρασης. Έτσι, ὁ Δημοκρατικός Δρόμος δὲν βλέπει ούτε «αυτόματα» μετατροπή του συστήματος, ούτε «ξυφνική» εύκαιριακή γενική άλλαγή. Βλέπει μιὰ προγραμματισμένη άγωνιστική πορεία διαδοχικών κατακρίσεων που στην εποχή μας ὁ λαός έχει τή δύναμη, με τὸ μαζικό ένωτικό άγώνα του, και να τις κερδίσει, και να τις διατηρήσει, και να τις διευρύνει. Η πορεία αυτή οικοδομει βήμα προς βήμα τή γενική άλλαγή και άδηγει τελικά προγραμματισμένα σ' αυτήν. Ξέρουμε καλά ότι δὲν είναι εύκολος τρόπος. Συχνά ή αντίδραση θα περνάει σὲ άντεπιθέσεις για ν' άνατρέπει τις δημοκρατικές θέσεις. Άκόμη πιο συχνά θα προσπαθει και αυτή να τροποποιει τούς θεσμούς, να τούς κάνει πιο «σύγχρονους» αλλά τέτοιους, που τελικά να έξυηρετούν τή διαιώνιση και ὄχι τήν άλλαγή τής σημερινής κοινωνίας. Άλλά πιστεύουμε ότι είναι τόσες οι δημοκρατικές δυνάμεις — ἄμα συντονιστούν και κινηθούν ισότιμα και άγωνιστικά — και τόσες οι άδυναμίες του σημερινού άυταρχικού κράτους, ὥστε σ' αυτές τις άναμετρήσεις να μπορεί να βγαίνει τελικά νικητής ή δημοκρατία. Και να προχωρεί. Και δὲν πρέπει να ξεχνάμε ότι ένας σοσιαλισμός που θα έρθει από τέτοιο δρόμο, θα έχει και δυὸ σημαντικά πλεονεκτήματα για τὸ χαρακτήρα του σοσιαλισμοῦ που επιδιώκουμε. Πολλά προβλήματα θεσμών και άν-

θρώπινου δυναμικού θα προωθούνται πριν ακόμα από την εγκαθίδρυση σοσιαλιστικού καθεστώτος και δεν θα χρειάζεται να αντιμετωπισθούν σπασμωδικά τον πρώτο καιρό. Και ταυτόχρονα θα έχουν έδραιωθεί βασικά στοιχεία προχωρημένης Δημοκρατίας που θα εξασφαλίζουν στο νεαρό σοσιαλιστικό καθεστώς το δημοκρατικό του χαρακτήρα.

Είναι λοιπόν πολύ ουσιαστικές οι διαφορές του δημοκρατικού δρόμου που προτείνουμε. Είναι μια νέα στρατηγική όπως παραδέχεται και ο σοβιετικός Ζαγκλάντιν στο άρθρο του στα «Νέα» τον περασμένο Ιούνιο. Είναι διαφορές που επηρεάζουν την καθημερινή μας ζωή, την τοποθέτησή μας απέναντι στα καθημερινά γεγονότα. Με τη μορφή των δυο κομμάτων — που μάς επιβλήθηκε όπως είδαμε — παλεύουν δυο κομμουνιστικές αντιλήψεις για το κομμουνιστικό κίνημα της πατρίδας μας. Θεωρούμε πως άμα αυτό κατανοηθεί από τον κάθε αγωνιστή, θα χει γίνει και το πρώτο βήμα για το ξεπέραςμα της σημερινής κατάστασης.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα και η λειτουργία του

Από την ίδια την επίσημανση της διαφορᾶς αντιλήψεων που κάναμε πιο πάνω, γίνεται φανερό ότι οι κεντρικές ιδέες της ανανέωσης πρέπει ακόμα να δουλεψτούν πολύ σε άμεση επαφή με τη συγκεκριμένη πραγματικότητα. Πρέπει ακόμα ν' αρχίσουν να δίνουν καρπούς μέσα από την πρακτική δράση. Τότε μόνο θ' ακτινοβολήσουν, θα πείσουν και θα ριζώσουν μέσα στον κόσμο. Και πάλι όμως θα βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη και ανάπτυξη παρακολουθώντας κάθε φορά τις συνθήκες που διαμορφώνονται και τα προβλήματα που γεννιούνται. Πάρα πολλά, λοιπόν, εξαρτώνται από τον τρόπο που θα είναι οργανωμένο και που θα λειτουργεί το κομμουνιστικό κόμμα. Γιατί αυτό πρέπει να είναι το πιο ευαίσθητο κέντρο που θα αφομοιώνει τα διδάγματα της ζωής και θα διαμορφώνει μια αντίστοιχη πολιτική γραμμή και ταυτόχρονα ο πιο ικανός εμπνευστής και οργανωτής της λαϊκής προτοβουλίας και της αγωνιστικής δραστηριότητας. Και σ' αυτό το σημείο έχουμε πολλά να διορθώσουμε από το παρελθόν.

Το ΚΚΕ εσωτερικού αγωνίζεται πρώτ' απ' όλα για ένα κομμουνιστικό κόμμα που να μην κοιουλώνει το παρελθόν, αλλά να βγάζει θαρραλέα συμπεράσματα. Ίσως τίποτα να μην είναι πιο απογοητευτικό για το άλλο ΚΚ, από το γεγονός ότι ακόμη και μιλώντας για τα 60χρονα του Κόμματος, ο γραμματέας του Χαρ. Φλωράκης δεν αισθάνθηκε καν την ανάγκη να σταθεί στις τραγωδίες του κινήματος, την ήττα σε τρεις ένοπλες συγκρούσεις, την επιβολή μᾶς 7χρονης δικτατορίας. «Όλα αυτά ήταν «αποτελέσματα των συναιμοσιών των ιμπεριαλιστών και της αντίδρασης» όπου βέβαια... έγιναν από μέρος μας και μερικά λάθη!!! Και από την άλλη πλευρά δὲ βρήκαν ούτε λέξη να πουν για το ιστορικό 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ και για την 6η ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ που έγινε μέσα στο δικό του κλίμα. Με τέτοια νοοτροπία, βέβαια, το κίνημα αποκλείεται να μην ξανακυλίσει σ' ανάλογες

καταστάσεις. Γι' αυτό η ελευθερία για κριτική μελέτη του κινήματος είναι κάτι στο οποίο θα επιμένουμε χωρίς ταλάντευση.

Το αίτημα ειθύνης, ή αντίληψη πλήρους αυτονομίας του κόμματος απέναντι σ' οποιοδήποτε διεθνές κέντρο, φυσικά και απέναντι στο ΚΚΣΕ, είναι ένας άλλος παράγοντας για να προχωρήσει το κίνημα. Η αντίληψη ότι άλλου αποφασίζονται τα διάφορα θέματα που μās αφορούν, ή αντίληψη ότι είναι αδιανόητη οποιαδήποτε διαφορά απόψεων και ενεργειών με τη Σοβιετική Ένωση, είναι απολύτως έσφαλμένη, ρίχνει το κίνημα πίσω, σε παιδικές ηλικίες, δεν εξυπηρετεί ούτε τον τόπο, ούτε το προχώρημα του σοσιαλισμού σ' όλον τον κόσμο.

Έξ ίσου σημαντικό είναι το θέμα της Δημοκρατίας μέσα στο κόμμα. Η πλήρης κατατόπιση των μελών του κόμματος και η έγκαιρη πληροφορήσή τους, ή ουσιαστική συμμετοχή όλων στην επεξεργασία της πολιτικής γραμμής, είναι ζωτικά στοιχεία για ν' αποφεύγονται τα λάθη και να εξασφαλίζεται η ενεργητική κομματική δημοκρατία. Πολλά θα ήταν σήμερα αλλιώς αν είχε τηρηθεί στην πράξη αυτή η αρχή.

Και οι τρεις παράγοντες, ή κριτική μελέτη — ή αυτονομία — ή έσω-κομματική Δημοκρατία — είναι απαραίτητοι όροι για να μπορέσει ν' αναπτύξει δημιουργικά το κόμμα όλα τα στοιχεία που είναι ο πλούτος και η δύναμη των κομμουνιστικών κομμάτων, δηλαδή η αγωνιστική διάθεση, ή συνέπεια στην πρακτική δουλειά, ή συλλογική δραστηριότητα και ή συνειδητή πεθιαρχία. Κι αυτό ισχύει ιδιαίτερα σήμερα.

Η πορεία για την ένότητα

Ερτάσαμε σ' ένα καινούριο σημείο, το τελευταίο. Επισημάναμε τις διαφορές και την αποφασιστική σημασία τους. Όμως, από την άλλη μεριά, παραμένει το γεγονός ότι έχουμε δυο κόμματα, που το ένα μάλιστα, το δογματικό, δε δέχεται την παραμικρή έπαφή με το άλλο. Τι πρέπει να κάνουμε μπροστά σ' αυτό το γεγονός που τόσο δυσκολεύει την πορεία του κινήματος; Ακούγονται διάφορες «προτάσεις» από πολλές μεριές. Άλλά δεν σημαίνει ότι είναι και πραγματοποιήσιμες.

Μās λένε: ένωθείτε και μετά συζητήστε τις διαφορές των απόψεών σας. Είναι όμως αυτό δυνατόν; Άν δεν ξεπεραστούν οι διαφορές που μās χώρισαν, σε ποιά βάση θα ένωθούμε; Τι δρόμο θα ακολουθήσει το κόμμα που θα ξεπηδήσει; Στο βάθος αυτής της πρότασης βρίσκεται ή ιδέα της Τ-

ΠΟΡΑΓΗΣ των ιδεών της μιας πλευράς, της ΕΞΑΦΑΝΙΣΗΣ τους. Όμως, πρώτον, οι ιδέες δεν σβήνονται, μονάχα νικούνται ή νικούν ή οδηγούν σε τρίτες λύσεις μέσα σε μιá ανοιχτή αντιπαράθεση. Άλλά και παραπέρα ΤΙ ΚΕΡΛΟΣ θα προκύψει για το κίνημα από μιá τέτοια ένωση; Τι έγγραψες θα έχουμε ότι τελικά εφαρμόζεται μιá σωστή γραμμή;

Μās λένε ακόμα: Άλλάξτε τον τίτλο σας. Και δεν έννοούν μόνο το «έσ.» ή το «έξ.» Έννοούν και το «κομμουνιστικό». Έννοούν δηλαδή τον τίτλο του κομμουνιστικού να τον διατηρήσει μόνο το δογματικό κόμμα και το άλλο να ονομαστεί κάπως αλλιώς.

Άλλά μιá τέτοια «λύση» τι άλλο θα ήτανε από μιá χωρίς όρους έκχιση της ιδιότητας του κομμουνιστή μόνο σε όσους αποδέχονται τη γραμμή του δογματικού ΚΚ; Αυτό όμως, πρώτον, είναι ψέμα — και στα ψέματα άπάνω δεν οικοδομούνται κόμματα. Και δεύτερον, θα έσήμαινε και πάλι ότι επιχειρείται να επιβληθεί χωρίς συζήτηση και αντιπαράθεση ή δογματική γραμμή σαν ή μόνη κομμουνιστικά «σωστή». Έτσι ή γραμμή του ΚΚΕ έσωτερικού που στα μεγαλύτερα κόμματα της Εξόχτης είναι γραμμή των κομμουνιστικών αυτών κομμάτων, στην Ελλάδα θα είναι γραμμή κάποιου «εργατικού» ή «έπαναστατικού» ή «σοσιαλιστικού» κόμματος, ενώ το κόμμα που θα ονομάζεται «κομμουνιστικό», δηλαδή το δογματικό, θα έχει μιá έντελώς άλλη γραμμή. Μιá τέτοια λοιπόν πρόταση μπορεί να χαρακτηριστεί από άφελις μέχρι πονηρή, αλλά δεν άπχει και αυτή από την επιδίωξη πλήρους ιδεολογικής έπотаγής. Γιατί ο τίτλος του κάθε κόμματος είναι υπόθεση δική του, και κανείς δεν δικαιούται να του τον έπαγορεύει σαν προϋπόθεση συνεργασίας.

Άπέναντι σ' αυτές τις προτάσεις, που δεν οδηγούν πουθενά, το ΚΚΕ έσωτερικού αντιπροτείνει ένα «δρόμο» που αυτός, αν εφαρμοστεί, οδηγεί πραγματικά σε μιá νέα δημιουργική ένότητα. Προτείνει, πρώτον, μιá ανοιχτή έντιμη ισότιμη συνεργασία στα πρακτικά θέματα, στους καθημερινούς αγώνες, καθώς και τις πολιτικές μάχες. Μιá τέτοια συνεργασία, όχι μόνο θα παρουσίαζε τους κομμουνιστές ένωμένους σε μιá σειρά περιπτώσεις με μεγάλα ώφελήματα, πρακτικά και πολιτικά, αλλά και θα έδινε τη δυνατότητα προσέγγισης των κομμουνιστών μεταξύ τους και άμεσης εξακρίβωσης που συμφωνούν, που διαφωνούν και που μπορεί να προχωρήσει ή συμφωνία τους. Προτείνει ακόμα το κόμμα μας έναν οργανωμένο δημόσιο διάλογο για όλα τα ζητήματα που μās χωρίζουν. Οι κομμουνιστές θα είχαν έτσι την ευκαιρία να ακούσουν και τις δυο πλευρές και ν' αποφασίσουν. Είναι ολοφάνερο ότι και

οι δυο διαδικασίες τελικά οδηγούν στην Ένότητα. Και το μόνο που προϋποθέτουν είναι να μη ρίχνει κανείς το ανάθεμα στον άλλον.

Μπορούμε να πούμε ότι στην πράξη οι προτάσεις αυτές σκόνταφταν στην κατηγορηματική άρνηση του δογματικού κόμματος. Σκοπός του είναι να επιβάλλει την πλήρη συσκότιση. Να συγκεντρώσει κάτω από τη γραμμή και τη νοοτροπία του ένα μεγάλο μέρος παλιών και νέων κομμουνιστών χωρίς ούτε μια συζήτηση πάνω στην ουσία, παρ' όλο που το θέμα αυτό μάζα κείνι όλους. Κάτω από τη γραμμή και τη νοοτροπία που τόσες συμφορές έφερε στο κίνημα και το λαό μας. Παίζοντας μόνο και μόνο πάνω στη συναισθηματική προσήλωση των εργαζομένων στον τίτλο και στην παράδοση.

Άπέναντι σε μια τέτοια κατάσταση, το χρέος των Έλλήνων κομμουνιστών, μελών ή οπαδών ή ψηφοφόρων, είναι βαρύ. Το κομμουνιστικό και γενικότερα το άριστερό κίνημα έχει μεγάλο μέλλον στην πατρίδα μας. Και όχι για κάποιο μακρυνό αύριο. Έχει όλες τις δυνατότητες να γίνει άμεσα μια ουσιαστική πολιτική δύναμη με βαθειά επιρροή στην εξέλιξη της κοινωνίας. Με την προϋπόθεση ότι θα γίνει μια πλήρης διερεύνηση και ανανέωση στην πολιτική γραμμή, στη γενική νοοτροπία και στη λειτουργία του κόμματος, με διαδικασίες όπου θα πάρουν μέρος όλοι οι κομμουνιστές. Μέσα από μια τέτοια πορεία θα οδηγηθεί το κίνημα και στη νέα ουσιαστική του ένότητα.

Αυτό πρέπει να το ζητούν οι κομμουνιστές συντροφικά και χωρίς έχθρότητες, όπου και αν βρίσκονται. Και προπάντων οι νέοι που αποτελούν το μέλλον του κινήματος. Και όσοι κατανοούν τη σημασία των προβλημάτων να υποστηρίζουν άνοιχτά, χωρίς θέβαια μισαλλοδοξία, το ΚΚΕ εσωτερικού στις προσπάθειές του και τους αγώνες του και τις εκλογικές του μάχες. Για να ενισχύεται ή πλευρά που προτείνει μια γραμμή άνοιχτή στα νέα ρεύματα και τις νέες πραγματικότητες, μια γραμμή καινούργια, ανανεωτική, τελεσφόρα. Άλλά και για να προχωρήσει ουσιαστικά ή ιδέα και ή πράξη της νέας Ένότητας που, όπως αποδείξαμε, μόνο αυτή ή πλευρά πραγματικά επιβίβει και αγωνίζεται να προωθήσει.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

	Σελ.
Τρεις αίτιες που οδήγησαν στη διάσπαση	7
Στο ρεύμα του εύρωκομμουνισμού	10
Ό σημερινός συσχετισμός	14
Πώς βλέπουμε το σήμερα	18
Τό σοσιαλιστικό αύριο	21
Ό δρόμος απ' τό ένα στο άλλο, απ' τό σήμερα στο αύριο	22
Τό Κομμουνιστικό Κόμμα και ή λειτουργία του	27
Ό πορεία για την ένότητα	28